

הנחיות לסעודת פורים בערב שבת

שני מנהגים מובאים בפוסקים לגבי סעודת פורים כאשר פורים חל בערב שבת. יש שכתבו להקדים את הסעודה לשחרית, ובדרך זו יוכלו בערב לעשות סעודה מכובדת בליל שבת¹. ויש שכתבו לעשות סעודת פורים אחרי צהרים ולהמשיכה עד כניסת שבת, ובכניסת שבת לעשות "פורס מפה ומקדש"², ואז להמשיך בסעודה כסעודת שבת³. היתרון במנהג השני הוא שבדרך כלל ביום פורים בבוקר טרודים בקיום מצוות היום (קריאת מגילה, משלוח ומנות ומתנות לאביונים), ובערב שבת עוד יותר טרודים בהכנת השבת, ולכן קשה לערוך סעודת פורים בבוקר. בדרך זו יכולים לסיים את מצוות היום ואת ההכנות לשבת קודם סעודת פורים, ואז לערוך סעודת פורים שתתחבר לסעודת השבת. וכן העיד המאירי שכך היה מנהגם:

"ואף אנו ואבותינו נוהגים בפורים שחל להיות ערב שבת שמתחילין בסעודה מבעוד יום עד שיקדש היום ופורסין מפה ומקדשין וגומרין את הסעודה"⁴.

לבוחרים לנהוג בשיטת "פורס מפה ומקדש" יש לנהוג כך:

1. לכתחילה יש להתפלל מנחה לפני הסעודה.
2. לכתחילה ראוי להתחיל את הסעודה קודם ט' שעות ביום⁵, כלומר שלוש שעות זמניות קודם השקיעה, כדי שעד שתכנס שבת שוב יהיה לו תאבון לאכול אף סעודת שבת, וכן שזמן משמעותי של הסעודה יהיה ביום פורים עצמו. ובדיעבד רשאי להתחיל עד השקיעה⁶.
3. כאשר מגיע זמן הדלקת נרות, על הנשים להדליק נרות שבת.
4. לאחר מכן, קודם השקיעה, יש להפסיק את הסעודה (אך לא לברך ברכת המזון) ולהתפלל מזמורי קבלת שבת ולכה דודי כנהוג. ניתן אף להתפלל ערבית בשלב זה, או אפשר להתפלל ערבית לאחר הסעודה. ניתן אף ללכת לבית הכנסת לקבלת שבת ולערבית, אך אם הולכים לבית הכנסת לכתחילה ראוי שחלק מהסועדים, כגון הנשים, יישארו במקום הסעודה⁷.
5. יש לכסות את החלות ולעשות קידוש. אם שתה יין בסעודת פורים, אין לברך בורא פרי הגפן⁸, אלא יאמר "ויכלו השמים..." ולאחר מכן יברך "אשר קדשנו במצותיו ורצה בנו... מקדש השבת".
6. לאחר מכן יש לבצוע על לחם משנה⁹, אך כיוון שממשיך את סעודתו שמקודם אין ליטול ידיים וכן אין לברך המוציא על החלות¹⁰.
7. אף בסעודת השבת יש להשתדל לאכול לכל הפחות קצת תבשילים לכבוד השבת¹¹, וכן לכתחילה יש למשוך את הסעודה עד הלילה כדי שלפחות מקצתה תהיה בלילה¹².
8. בסוף סעודת השבת מברכים ברכת המזון. בברכת המזון יש לומר רצה. לגבי על הניסים, יש פוסקים הסוברים שאין לומר על הניסים משום שזוהי סתירה לומר גם רצה וגם על הניסים¹³, ויש הסוברים שיש לומר על הניסים ואין בכך סתירה משום שהסעודה התחילה בפורים והסתיימה בשבת¹⁴.

Guidelines for Purim meal when Purim is on Friday

The authorities speak of two different customs regarding the Purim meal when Purim is on Friday. Some write that one should have the Purim meal in the morning, and thus the Purim meal will not come at the expense of the Shabbat meal on Friday night. Other authorities write that one should have the Purim meal on Friday afternoon, and one should continue the meal until Shabbat enters, at which point one should make Kiddush, and then continue the meal as a Shabbat meal. This idea of continuing a Friday afternoon meal into Shabbat with only breaking for Kiddush is termed in the Gemara "Pores Mapa Umekadesh". The advantage of the latter custom is that on Purim morning people usually are busy fulfilling the Mitzvot of Purim (Megillah, Mishloach Manot and Matanot La'evyonim) and all the more so on Friday when they need to prepare for Shabbat, and thus it is difficult to have a proper Purim meal on Friday morning. In this fashion, one can complete all the Mitzvot of Purim and the preparations for Shabbat before the Purim meal, and then have the Purim meal which will develop into a Shabbat meal. Indeed, one of the early Rishonim, the Meiri, mentions that this was their custom when Purim came out on Friday.

Those who wish to follow the custom of "Pores Mapa Umekadesh" should do as follows:

1. One should daven Mincha before the Purim meal.
2. It is preferable to start the Purim meal before the final quarter of the day, which is three "sha'ot zemaniyot" (hours calculated by dividing the time between sunrise and sunset into 12) before sunset. The reason for this is that in this way, by the time Shabbat will enter, one will have some appetite to eat again, and also a substantial portion of the meal will be on Purim. However, if one did not start the meal by this time, one may start the meal until sunset.
3. At candle lighting time the women should light the Shabbat candles.
4. Afterwards, prior to sunset, one should stop the meal (without benching) and say the customary Kabbalat Shabbat psalms and Lecha Dodi. One may also daven Ma'ariv at this point, or one may daven Ma'ariv later after the completion of the meal. One may also go to shul for Kabbalat Shabbat and Ma'ariv, but if one goes to shul, it is proper that some of the Purim meal members, such as the women, stay at the place of the meal.
5. One should cover the challot and say Kiddush. If one previously drank wine then one should say Kiddush without the blessing of "boreh pri hagafen".
6. Following Kiddush, one should eat from the Lechem Mishne (the two challot), but as this is a continuation of the meal there is no need to wash and one should not bless Hamotzi.
7. In the Shabbat part of the meal, one should make an effort to eat at least some dishes in honor of Shabbat, and it is proper to extend the meal so that at least a small part of it will be at night.
8. At the end of the meal, in Birkat Hamazon, one should say Retze, the addition of Shabbat. In regards to Al Hanisim, some authorities state that Al Hanisim should not be recited, as it is a contradiction to say both Retze and Al Hanisim. However, other authorities state that Al Hanisim should be recited, and it is not a contradiction as the meal took place both on Purim and on Shabbat.

¹ כך כתב הרמ"א בסימן תרצה סעיף ב.

² פסחים ק ע"א.

³ כן כתב המאירי (כתובות ז ע"ב), וכן כתב המגן אברהם (תרצה ס"ק ט) בשם המרדכי, וכן כתב בשו"ת זרע אמת (חלק ג סימן עט). ובספר נהר מצרים (הלכות פורים סעיף יג) העיד שכן היה המנהג בירושלים. וראה עוד מקורות על שני המנהגים בספר פורים משולש לר' שריה דבליצקי (פרק ראשון סעיף ו).

⁴ בית הבחירה, כתובות ז ע"ב.

⁵ ראה שו"ע אורח חיים רמט, ב, ובשו"ת מהרי"ל סימן נו סעיף ח.

⁶ שו"ע אורח חיים רמט, ב.

⁷ שו"ע אורח חיים קעח, ב, וכ"כ בשו"ת זרע אמת שם.

⁸ שו"ע אורח חיים רעא, ד.

⁹ ערוך השולחן אורח חיים רעא, יג.

¹⁰ שו"ע אורח חיים רעא, ד, ומשנה ברורה ס"ק יח.

¹¹ ביאור הלכה רמט, ב ד"ה מותר.

¹² משנה ברורה רסז ס"ק ה.

¹³ חיי אדם קנה, לב; משנה ברורה תרצה ס"ק טו.

¹⁴ ט"ז אורח חיים קפח ס"ק ז. וראה במאירי שהובא לעיל שכתב שמנהגם היה לומר על הניסים, אך טעמו משום שעל הניסים שייך אף בטי"ו שהוא שושן פורים, אך לפי זה כאשר שושן פורים חל בערב שבת וגומר סעודתו בשבת אין לומר על הניסים. ולהרחבה בנושא תרתי דסתרי בכלל ועל הניסים בסעודת פורים בפרט ראה תשובתנו בשו"ת במראה הבזק חלק ה סימן סג על סעודת פורים לאחר פלג המנחה כשכבר התפללו ערבית.